

## Så blir sommaren - efter vaccinet

12 EXPRESSEN

CORONAVIRUSET

MÅNDAG 12 APRIL 2021

# Så blir sommaren – efter vaccinet



**POSITIVA EFFEKTER.** Psykologen Charlotte Therup Svedenlöf menar att tiden efter krisen kan leda till positiv psykologisk utveckling – så kallad "posttraumatic growth". Foto: PRIVAT

**DAGS ATT SLÄPPA PÅ TYGLARNA?** Vissa kan behöva släppa på tyglarna, spärra ut, när vaccinet väl gått in och risken för smittspridning avtar. Foto: COLOURBOX

## Expertyper om livet efter första sommaren med vaccin ■ Fler barn

Vi kommer allt närmare första sommaren med coronavaccin.

**Så vad väntar efter pandemin?**  
Psykologerna säger att många kommer ta livsavgörande beslut.

**Och historien förutspår fler bebisar och bröllop.**  
Komikern Per Andersson hoppas på en sensommar av vill underbart festande.

– Fan vad man unnar folk en stor urspärning när de får chansen, säger han.

Målet att alla över 18 år ska vara vaccinerade den 31 juni kommer inte kunna hållas. Datumet har skjutits upp på grund av vaccinbrist. Men allt fler vågar nu drömma om ett liv utan restriktioner och isolering.

Komikern Per Andersson, känd från Grottesco och "Time out", är en av dem. Han hoppas på ett Sverige som tillåter sig själv att "balla ur".

– Släpper de upp successivt blir det kanske måttligt, men om de säger att nu är alla så friska att det här datumet släpper vi upp kommer det skena fullständigt på ett alldeles underbart sätt, säger han.

– Jag tror det kommer bli maskerader, folkfester, karneval

och total urspärning. Det känns som precis vad folk behöver nu, om du frågar mig. Fan vad man unnar folk en stor urspärning när de får chansen. När det blir av: Spåra ur för fan!

Han fortsätter beskriva sin framtidsvision.

– Spåra ur kommer segla upp som svenskans mest älskade ord. Balla ur kommer bli det mest sökta ordet på Google, säger han och skrattar.

### Fler bebisar och bröllop

Men historien säger emot komikerns dröm om ett Sverige där det regnar konfetti från lägenhets- och kontorsfönster som efter andra världskrigets slut.

Magnus Västerbro, Augustvinande författare till "Svälten" och aktuell med "Tyrannens tid", har skrivit "Pestens år" om hur farsoten drabbade Stockholm 1710.

– När pesten klingade av 1711 hade 40 procent av befolkningen dött på bara några få månader,

så det var en ganska hård farsot, och då var det inte så att de som plötsligt slapp pesten jublade och firade och slängde konfetti omkring sig. Halva staden hade ju dött så det var snarare så att man kände att man äntligen kan andas ut och får överleva. Så beskriver man också pesten i London på 1660-talet.

Det finns dock skillnader.

– Det var väldigt mycket värre sjukdomar än vad vi upplevt nu och drabbade oerhört många fler. Ur ett historiskt perspek-

tiv är corona en väldigt lindrig farsot och det som påverkar de allra flesta mest är restriktionerna snarare än sjukdomen i sig, säger han.

Just restriktionerna världen över kan väcka en unik reaktion tror Magnus Västerbro.

– Vi har aldrig sett en epidemi

som bemötts på det här sättet, lika storskaligt, lika långvarigt över hela jorden på en och samma gång. De allra flesta påverkas mycket mer av det än av själva sjukdomen, säger han.

### Hur livet blir efter restriktionerna?

– Singlar som inte fått träffa någon under året kan hitta någon att gånga ihop sig med. Det blir fler bröllop. Nästa år kommer det födas väldigt många fler barn. Det är sådana typiska saker som alltid följer efter kata-

strofer, svälter eller farsoter, säger Västerbro.

– Men de som har nära anhöriga som dött kommer naturligtvis inte jubla på samma sätt. Och de långtidssjuka kommer vi få hantera, säger han.

### Positiva effekter

Länge var mycket av forskningen på trauman efter pandemier, naturkatastrofer, krig, död och svår sjukdom, inriktad på negativa effekter som missbruk, depression och ångest.

Men i mitten av 90-talet upptäckte psykologiprofessorn Richard Tedeschi och kollegan Lawrence Calhoun att trauman kan leda till positiva känslor av pånyttfödelse.

Under intervjuer fann de att många som upplevt trauman senare också kände sig mer öppna till att förändra sina liv. Man såg på livet med nya ögon. De myntade begreppet "posttraumatic growth" (PTG) för att förklara fenomenet.

Först måste man dock gå igenom en kämpigare tid då man begraver de idéer om hur livet

**Det blir fler bröllop – nästa år kommer det födas väldigt många fler barn**

Foto: AP



Italienska maffian misstänks ha infiltrerat vaccinationsprogrammet.

## Larmet: Maffian roffar åt sig vaccin

Den italienska maffian kan ha infiltrerat landets vaccinprogram mot covid-19, rapporterar Politico.

– Personer som inte tillhör någon prioriterad kategori blir vaccinerade ändå och detta sker särskilt i regioner där maffian har en utpräglad närvaro, säger Mario Giarrusso vid parlamentets anti-maffia-kommission.

Italien har problem med att få till stånd ett effektivt vaccina-

tionsprogram mot covid-19. Premiärminister Mario Draghi har anklagat yngre personer för att tränga sig före i kön. Men det finns även misstankar om att den italienska maffian använder sin makt för att få personer vaccinerade innan det egentligen

är deras tur. Misstankarna uppstod när exempelvis konsulter och byggnadsarbetare hamnade på den prioriterade vaccinflistan. Över 1 000 personer utreds för att trängt sig före.

Stefan Soxbo  
stefan.soxbo@expressen.se

**Jag tror det blir folkfester och total urspårning – det är vad folk behöver nu**



**TROR PÅ FOLKFEST OCH KARNEVAL.** Komikern Per Andersson hoppas att folk lever ut efter tiden i isolering. Foto: JONAS TOBIN



**TROR PÅ LÄTTNAD.** Författaren Magnus Västerbro tror inte på en lika fartfylld tid efter pandemin. Sett utifrån tidigare farsoter kan det snarare bli lättnad än extas som följer i coronavirusets spår. Foto: MICKÉ GRÖNBERG/SVERIGES RADIO

## och stora livsförändringar

skulle bli, säger Richard Tedeschi, professor vid University of North Carolina.

– Det tar ett tag att bli sig själv igen och komma på vilken väg du ska gå framåt, säger han till Time.

Psykologen Charlotte Therup Svedenlöf, chef för Kris- och katastrofpsykologi i Region Stockholm, är en av författarna bakom en studie om de överlevande av tsunamin i Thailand 2004. Forskningen visade höga resultat av just "posttraumatisk growth", att "man kan uppleva positiva psykologiska förändringar som ett resultat av en bearbetning efter en svår händelse".

– Jag har intervjuat många efter tsunamin och de berättar just att de känt: "Klart jag jag det här ska jag verkligen ta hand om mina vänner". De blir mer angelägna om livet så att säga. De vill inte jobba 150 procent längre utan ta tid till nära och kära.

Hon tror att vi kan se samma livsavgörande beslut nu.

– De som forskar inom det här säger att mellan 75 till 90 procent utvecklar någon positiv följd av en sådan här händelse, säger hon.

### Ser nya möjligheter

– Man kan utveckla en personlig styrka. Till exempel om jag klarar att vara hemma och isolerad i ett år kommer jag klara vad som helst. Eller så ser man nya möjligheter genom att man har klarat utmaningen.

Man brukar också prata om att 75 till 85 procent är "resilient", ett närbesläktat begrepp med "posttraumatisk growth".

– Det är att backa tillbaka till sin ursprungliga funktionsnivå, säger Charlotte Therup Svedenlöf. De flesta reagerar, blir rädda och ledsna, men återgår till sin normala funktionsnivå. Väldigt många av oss har förmågan att återhämta sig. Vi hade inte funnits kvar om vi inte haft den förmågan i oss. Vi har varit med om svåra saker tidigare och under lång tid.



**Robert Börjesson**  
robert.borjesson@expressen.se

# Christer dog med covid-19 – erbjöds vaccin 3 månader efteråt



Christer Andersson dog för tre månader sedan. Foto: PRIVAT



**OSMAKLIKT.** Alexandra Christerdotter Miller tyckte brevet på posten om vaccination kändes nästan hånande. Här är hon tillsammans med pappa Christer. Foto: PRIVAT

## ■ Dottern: "Osmakligt och nästan lite hånande" ■ Region Skåne: Lång eftersläpning i systemet

Nästan tre månader efter att Christer Andersson avlidit i covid-19 – fick han ett brev med posten om erbjudande av vaccin.

Enligt Region Skåne handlar det om en ganska lång eftersläpning i systemen som de inte kan påverka.

– Det kändes osmakligt och nästan lite hånande, säger dottern Alexandra Christerdotter Miller.

I mitten av januari gick Alexandra Christerdotter Millers pappa Christer Andersson bort i covid-19 efter att ha insjuknat någon dag innan julafton. Sorgen efter honom har varit tung.

– Han var den finaste som fanns, säger hon.

Nu har Alexandras mamma, hans änka Ingela Andersson, fått hem ett brev med posten om att han kan boka tid för vaccination på sin vårdcentral. Brevet var adresserat till Christer Andersson.

– Det känns osmakligt och nästan lite hånande, säger Alexandra.

– Jag vet att breven skickas ut centralt men de kan väl uppdatera systemen så att inte fler behöver få ett sådant brev.

Han dog 17 januari och jag fick hans dödsintyg i slutet av januari.

### Självvald karantän

Christer satte sig i självvald karantän i mars förra året men efter en stroke för något år sedan var han tvungen att gå på kontroller på vårdcentralen. Om han smittades där går förstås inte att säga med säkerhet men Ingela och Alexandra tror att han smittades i samband med ett besök.

– Han var på vårdcentralen den 18 december och den 24 hämtades han med ambulans till akuten.

– Det var den enda platsen som han var ute på. Han bodde i skogen.

Ingela hoppas precis som

Alexandra att man framöver ska kunna uppdatera systemen så att anhöriga till avlidna inte får brev om vaccination.

– Att få hem ett sådant brev gör mig arg och väldigt ledsen. Det gör ont, det känns oettiskt. När man fått näsan över ytan kom en liten smäll igen på posten.

– De får ha bättre ordning i datorn. Vi tycker det är viktigt att ingen ska behöva uppleva det.

I en skriftlig kommentar beklagar Marie Ljung, kommunikationschef för primärvården i Region Skåne det inträffade:

"Vi kan bara beklaga och förstår att det väcker många känslor. Tyvärr är det så att det finns en ganska lång eftersläpning i systemen som vi inte kan påverka. Den kan ytterligare fördröjas om boupteckningen drar ut på tiden, än en gång ledsamt men vi hoppas på ert överseende."

**Elisabeth Lindbäck**  
elisabeth.lindback@kvp.se

## HAR DU NYHETSTIPS ELLER BILDER?

## EXPRESSEN.SE/TIPSA

**SMS**  
Vill du skicka ett nyhetstips till Expressens redaktion?  
**SMS:a till 71717**

**MMS**  
Har du tagit en bra bild eller video som du vill skicka till Expressen?  
**MMS:a till 71717**

**@ MEJLA**  
Har du ett nyhetstips, bilder eller video som du vill mejla?  
**Skicka till 71717@expressen.se**

**FACEBOOK**  
Hitta oss på [www.facebook.com/expressen](http://www.facebook.com/expressen)  
Välj "meddelande" och skriv ditt tips.

**SIGNAL**  
Expressens mobilnummer på Signal:  
**0736339623.**  
Ladda ner Signal från Appstore och Google Play.

**INSTAGRAM**  
Skicka ditt tips, din bild eller video genom att gå in på Expressens profil och skicka ett direktmeddelande.

**POST**  
Märk kuvertet med "Nyhetsred". Skicka till Expressen, **105 16 Stockholm**

**WHATSAPP**  
Vårt mobilnummer på WhatsApp:  
**0736339623.**  
Ladda ner WhatsApp från Appstore och Google Play.

**RING OSS**  
Tiplinje: **020-22 22 20**  
Växel: **08-738 30 00**  
GT: **031-725 90 01**  
KVP: **040-18 90 90**